

Naturvernforbundets høringsvar på høring 21/1223: «Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta.»

Naturvernforbundet takket for muligheten til å komme med innspill til den foreslåtte veilederen for havvind og til endringsforslagene i lovverket.

Det er viktig for oss å påminne direktoratet om nødvendigheten av å utvikle en konsesjonsveileder som sikrer at naturverdier ivaretas. Vi må lære av de feilene som har blitt begått i den landbaserte vindkraften som har tillatt utilgivelige inngrep i norsk natur. Det er viktige naturverdier også i havet, og forvaltningen av våre havområder har allerede ført til store arealkonflikter. Næringsvirksomhet og klimaendringene har gitt en kraftig nedgang i viktige bestander av fisk og sjøfugl. Vi må passe på så vi ikke gjør de samme feilene til havs som på land – vi må ha en føre-var-holdning. Utbygging av havvind uten en vurdering av samlede virkninger og et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag kan få alvorlige konsekvenser for naturen.

Med økende press på naturen fra både klimaendringer og næringsaktivitet må vi se sammenhengene. Havområdene blir utsatt for en rekke forskjellige belastninger: Dumping av gruveavfall, olje- og gassproduksjon, seismikkskyting, åpne oppdrettsanlegg, forsvarsaktivitet, plastforurensning, overfiske og gruvedrift på havbunnen er alvorlige stressfaktorer for livet i havet og risikofaktorer for havet som svært viktig matkilde. Utbygging og drift av havvind vil utgjøre en ekstra belastning, som kan få store konsekvenser for fugletrekk, næringsøk, gyte- og oppvekstområder for fisk, trekkruiter og leveområder for marine pattedyr, korallrev og sårbar natur i havet. Kunnskapen om effekten av en utbygging og drift av havvind i norske farvann er fortsatt mangelfull.

Vi må dessuten vurdere om det kraftbehovet som skal dekkes, er reelt og ønskelig.

Naturvernforbundet mener at ny energi primært må brukes til å redusere bruken av fossil energi og at redusert forbruk, energisparing og energieffektivisering er viktigst for at vi skal nå våre klimamål. Norges utvinning av olje og gass bidrar til store klimagassutslipp globalt. Vi trenger en rettfærdig omstilling og utfasing av olje- og gassindustrien innen 2040. Petroleumsinteresser må vike til fordel for vindkraft dersom det skulle være områder hvor det er interessekonflikter mellom disse. Utbygging av havvind og elektrifisering plattformer kan ikke brukes som argument for å forlenge olje- og gassproduksjonen. Vi trenger den fornybare strømmen til å fase ut fossil energi i resten av økonomien, ikke som påskudd for å produsere mer fossil energi.

Våre overordnede innspill

Naturvernforbundet krever varsomhet og mener at en sterk føre-var-holdning må råde. Vi må lære av feilene som er begått på land. Dette sammen med et godt kunnskapsgrunnlag kan spare både samfunnet og naturen for mange store problemer og konflikter senere.

Naturvernforbundet mener at

- Naturmangfoldloven må gjelde i hele Norge, også i havområdene, og lovens føre-var-prinsipp og kunnskap om samlet belastning må gis avgjørende vekt i forvaltning av alle marine næringer.
- Norge må verne 30 prosent av havområdene. Hvis det er politisk ønske om å åpne flere områder for havvind er det kritisk at man ikke åpner områder som er aktuelle for vern. Det må utarbeides en plan for hvordan Norge skal nå 30 prosent havvern før det kan tenkes på å åpne flere områder.
- Lovverk, forskrifter og forvaltning må ha ufravikelige krav om hensyn til natur og økosystem.
- Forskningsbaserte, miljøfaglige råd ut fra stadig oppdatert kunnskap må følges i alle prosesser.
- Det bør gjennomføres en midlertidig stans i konsesjonsprosesser for havvind inntil et helhetlig kunnskapsgrunnlag om konsekvenser av havvind på økosystemene er utviklet.

Våre innspill til veileder for havvind

2.1 Naturvernforbundets holdning til havvind er at det bør gjennomføres en midlertidig stans i konsesjonsprosesser for havvind inntil et helhetlig kunnskapsgrunnlag om konsekvenser av havvind på økosystemene er utviklet. Nå er situasjonen at to områder allerede er åpnet, og det kan være politisk ønske om å åpne ytterlige områder.

Det viktigste for oss å understreke i forbindelse med disse prosessene, samt eventuelle prosesser rundt videre åpning av områder for havvind, er at miljømyndighetene må få en mye større rolle i prosessene enn det som er skissert.

Miljødirektoratet må ha ansvaret for å kartlegge naturmangfold og sårbarhet i forbindelse med havvind, og miljømyndighetene må ha reell makt til å avslå naturskadelige utbygginger. Erfaringene fra vindkraft på land har vist at mange av kartleggingene som utføres i privat regi er svært dårlige, og at vi har lite kunnskap om samlet belastning. Dette har ført til konsesjoner gitt på dårlig faggrunnlag og med mangelfulle miljøkrav. Det er betydelige kunnskapsmangler om havet, og til havs er det liten mulighet for innspill fra lokalkunnskap og sivilsamfunn. Dette krever et godt og nøytralt faggrunnlag som alle kan enes om, som er grunnen til at Naturvernforbundet peker på Miljødirektoratet.

Om det skal vurderes åpning av nye områder må naturhensyn ligge til grunn. Miljødirektoratet og Havforskningsinstituttet må kunne ekskludere sårbare områder. Vi trenger en helhetlig kunnskapsoversikt om havvind og naturhensyn i Norge for å vite hvilke steder som må unngås. 30% marint vern må på plass, og havvind må ikke plasseres der hvor vern er aktuelt.

Å gjennomføre disse tiltakene vil sikre at områder med naturverdier som kan skades av utbygging fjernes tidlig i prosessen, noe som hindrer årevis med utredninger og byråkrati for områder som ikke bør åpnes.

2.3 Prekvalifisering legges frem som noe det *kan* stilles krav om. Naturvernforbundet mener prekvalifisering *alltid* burde inngå i prosessen, for å hindre useriøse aktører. Selskapenes erfaring med naturskånsom drift bør alltid inngå som et moment i prekvalifiseringen, sammen med en beskrivelse av deres naturfaglige kompetanse og selskapets beskrivelse av hvilke naturutfordringer selskapet ser for seg ved å bygge og drive et vindkraftverk i utlysingsområdet. Dette vil synliggjøre selskapets naturkompetanse og selskapets holdning til føre-var-prinsippet.

For eksempel kan lyd fra anleggsperioden være svært skadelig for sjøpattedyr, men dette kan dempes ved å bruke skånsomme metoder samt å bruke varsel-lyd slik at dyrene flytter seg før den skadelige lyden begynner. Slike metodebeskrivelser kommer gjerne først inn på MTA-stadiet, men det bør ligge som krav i forskriften å bruke de mest skånsomme metodene slik at det er tydelig for utbygger fra starten av at dette kreves. Dette er et forskningsfelt som er i rask utvikling, så det bør også være et krav at utbygger setter seg inn i oppdatert forskning slik at nye, hensynsfulle metoder kan brukes.

2.4 Tildeling basert på kvalitativ konkurranse må benyttes i alle områder hvor det kan tenkes at det fins naturverdier som må hensyntas i en eventuell utbygging.

Når Utsira Nord nå er åpnet, og aktører skal velges ut, må de aktørene som tar hensyn til natur og andre interesser bli prioritert.

2.5 Å åpne for å sende prosjektspesifikt utredningsprogram på høring i kun seks uker er for kort.

2.6 Naturvernforbundet mener 6 ukers høringsfrist er alt for kort for konsesjonssøknadene, og syns ikke det bør åpnes for mindre enn tre måneders høringsfrist. Erfaring fra landbasert vindkraft viser at fristene man opererte med var for korte.

I kapittel 5 i del 2 (*Innhold i melding med forslag til prosjektspesifikt utredningsprogram*) skrives det at «*Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Dersom det mangler kunnskap om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes.*»

Som tidligere nevnt er det betydelig kunnskapsmangel om havet, og lite tidligere undersøkelser å lene seg på. Det er derfor uholdbart å ha innhenting av ny kunnskap som et *kan*-krav, og Naturvernforbundet mener at dette avsnittet heller burde ha som absolutt krav at det i alle prosjekter må innhentes ny informasjon.

I prosessen som departementet skisserer rundt eventuelle konsesjonsutdelinger savner vi involvering av miljømyndighetene. Miljømyndighetene må involveres i stor grad, og må kunne påvirke utredningsprogrammene, samt vurdere om utredningene er gode nok.

I løpet som er skissert får aktørene 2 år på seg til å sende konsesjonssøknad. Naturvernforbundet stiller seg sterk kritisk til at konsekvensene for naturmiljøet skal utredes gjennom bare én sesong. Dette er ikke lang nok tid til å kunne danne seg et godt kunnskapsgrunnlag om situasjonen på stedet, da mange fenomener i naturen er sykliske.

Tidsløpet som er skissert opp understreker behovet for at områder som eventuelt åpnes for havvind skal miljøundersøkelse *i forkant av åpning*, slik Naturvernforbundet foreslår. Om det åpnes for utbygging i definerte områder, er det fornuftig å sette i gang omfattende undersøkelser og forskning som kan kartlegge naturverdier i områdene, særlig med tanke på fugletrekk, og vurdere konsekvensene for disse av utbygging, inkludert samlet belastning.

2.7 Også her er det alt for kort å ha detaljplan på høring i bare seks uker, og denne fristen må økes.

2.8 I forbindelse med spørsmålet om nettilknytning vil Naturvernforbundet understreke at plassering av eventuelle havvindprosjekter må gjøres hvor det gir minst konsekvenser for naturen, og at praktiske hensyn som nærhet til plattformer ikke kan få forrang.

Utbygging av fornybar energi må prioriteres framfor petroleumsindustri i områder med interessekonflikter

3 Naturvernforbundet reagerer, som flere av de andre miljøorganisasjonene som har gitt sine innspill til departementet, på at naturhensyn er nevnt som noe som *kan* få betydning for plasseringen og omfanget av vindkraftverket. Hensyn til naturmiljøet må inn som et *må*-krav, noe som må diktere hvor vindkraftverkene plasseres og omfanget av det.

Våre innspill til forslag til endringene i havenergilova og havenergilovforskrifta

Vi støtter departementets forslag om at en konsesjonsprosess skal startes på initiativ fra departementet, og ikke på initiativ fra et foretak. Ett av de mange problemene med den landbaserte vindkraften har vært at kraftverkene selv kunne peke på de områdene de ville ha.

Naturvernforbundet syns at forslaget om at aktørene som ønsker å delta i en søknadsprosess må prekvalifiseres er godt. I en slik prekvalifisering må selskapenes erfaring med naturskånsom drift tillegges stor vekt.

Naturvernforbundet mener at departementet i mulig tildeling av områder bør velge bedriften som har mest erfaring med naturskånsom drift, altså at konkurranse avgjøres gjennom objektive vilkår heller enn auksjon.

Naturvernforbundet støtter punkt fem i høringssvaret til Norsk Friluftsliv: *«Departementet må sikre at det innføres en rettslig hjemmel for å trekke tilbake en konsesjon dersom det framkommer ny kunnskap om konsekvenser for natur og friluftsliv av vesentlig betydning som ikke var kjent da konsesjonen ble tildelt, eller der naturkunnskap og naturmangfoldloven ikke ble tilstrekkelig ivaretatt i konsesjonsprosessen.»*

Med vennlig hilsen

Maren Esmark, generalsekretær
Naturvernforbundet

Ingegjerd Meyer, fagrådgiver
Naturvernforbundet